

THỰC TRẠNG BIẾN ĐỘNG DIỆN TÍCH ĐẤT NÔNG NGHIỆP CỦA TỈNH HÀ TĨNH GIAI ĐOẠN 2017-2022

● NGUYỄN MINH NGUYỆT

TÓM TẮT:

Bài viết tập trung vào việc đánh giá biến động diện tích đất nông nghiệp tại tỉnh Hà Tĩnh trong giai đoạn 2017-2022 có sử dụng các phương pháp thu thập, thống kê, phân tích tài liệu và phân tích tổng hợp. Kết quả cho thấy, diện tích các loại đất nông nghiệp của tỉnh có xu hướng giảm dần qua các năm gần đây. Các nguyên nhân chính ảnh hưởng tới biến động sử dụng đất nông nghiệp ở địa bàn huyện bao gồm xây dựng nhà ở, sử dụng cho mục đích công cộng, sản xuất kinh doanh phi nông nghiệp, hoạt động quốc phòng,... Qua đó, bài viết đưa ra một số khuyến nghị nhằm tăng cường công tác quản lý và sử dụng đất nông nghiệp hiệu quả hơn trong bối cảnh đất nông nghiệp có xu hướng ngày càng giảm trong thời gian tới.

Từ khóa: đất nông nghiệp, hiện trạng sử dụng đất nông nghiệp, tỉnh Hà Tĩnh.

1. Đặt vấn đề

“Đất đai là nguồn tài nguyên quốc gia vô cùng quý giá, là tư liệu sản xuất đặc biệt, là thành phần quan trọng hàng đầu của môi trường sống, là địa bàn phân bố các khu dân cư, xây dựng các cơ sở kinh tế, văn hóa, xã hội, an ninh quốc phòng” [3]. Đặc biệt, đất đai là tư liệu sản xuất không thể thay thế được trong nông nghiệp. Cùng với quá trình phát triển kinh tế - xã hội, đô thị hóa và biến đổi khí hậu, diện tích đất nông nghiệp ở nhiều địa phương có xu hướng biến động. Chính vì thế, đất nông nghiệp trở thành tài nguyên quan trọng trong việc đảm bảo sinh kế của người dân, góp phần phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương. Do đó, cần có những nghiên cứu làm rõ thực trạng của xu hướng này ở các khu vực cụ thể nhằm đưa ra các giải pháp và định hướng cho việc quản lý và sử dụng đất nông nghiệp hiệu quả hơn trong thời gian tới.

Hà Tĩnh là tỉnh thuộc dải đất miền Trung với hơn 82% diện tích đất nông nghiệp [1], hơn 77,7% dân số sinh sống ở vùng nông thôn và có hơn 30,7% lao động làm việc trong lĩnh vực nông lâm ngư nghiệp (năm 2022) [7], do đó việc sử dụng đất nông nghiệp có ý nghĩa rất quan trọng đối với việc nâng cao đời sống của người dân. Trong những năm gần đây, xu hướng phát triển kinh tế - xã hội tại địa phương đã có những tác động tới hiện trạng sử dụng đất, nhất là đất nông nghiệp. Bài viết này sẽ làm rõ thực trạng biến động diện tích đất nông nghiệp của tỉnh Hà Tĩnh giai đoạn 2017-2022 và chỉ rõ những nguyên nhân gây ra biến động này.

2. Đối tượng và phương pháp nghiên cứu

2.1. Khái quát về tỉnh Hà Tĩnh

Hà Tĩnh nằm trong khu vực Bắc Trung bộ, với khoảng 80% đồi núi, là bộ phận của dãy Trường Sơn, dốc nghiêng dần từ Tây sang Đông; phía Tây

là dãy Trường Sơn có độ cao trung bình khoảng 250-1500 m, tiếp đến là vùng đồi chuyển tiếp chiếm diện tích khá lớn và xuống thấp hơn là vùng đồng bằng hẹp ven biển có độ cao trung bình khoảng 4-6 m. Phía ngoài đồng bằng ven biển là các dải cát bị chia cắt mạnh bởi các cửa lạch. Hà Tĩnh có tới 14 con sông lớn nhỏ và nhiều hồ nước, nằm trong khu vực nhiệt đới, gió mùa nóng ẩm, mưa nhiều, nhiệt độ trung bình năm là 23,7°C, thuận lợi cho phát triển sản xuất nông nghiệp, nhất là phát triển các loại rừng.

Tính đến ngày 31/12/2022, Hà Tĩnh có 13 đơn vị hành chính gồm 01 thành phố, 02 thị xã và 10 huyện với tổng diện tích tự nhiên là 5.994,45 km², tổng dân số hơn 1,3 triệu người. Cơ cấu kinh tế của tỉnh Hà Tĩnh năm 2022 gồm nông - lâm - ngư nghiệp chiếm 15,01%, công nghiệp và xây dựng chiếm 40,24%, dịch vụ chiếm 43,87%, thuế sản phẩm trừ trợ cấp sản phẩm chiếm 9,88% [7]. Mặc dù sản xuất nông - lâm - ngư nghiệp chiếm tỷ lệ tương đối thấp so với 2 lĩnh vực còn lại và có xu hướng giảm dần qua các năm, tuy nhiên đây vẫn là một trong những lĩnh vực quan trọng của tỉnh Hà Tĩnh.

2.2. Đối tượng và phương pháp nghiên cứu

* *Đối tượng nghiên cứu:* bài viết tập trung nghiên cứu biến động đất nông nghiệp (bao gồm: đất sản xuất nông nghiệp, đất rừng và đất nuôi trồng thủy sản) và các nguyên nhân ảnh hưởng tới biến đổi sử dụng đất nông nghiệp.

* *Phạm vi nghiên cứu:* bài viết tập trung nghiên cứu biến động đất nông nghiệp tại tỉnh Hà Tĩnh giai đoạn 2017- 2022.

* *Các phương pháp nghiên cứu:* bài viết sử dụng các phương pháp như phương pháp thu thập tài liệu, phương pháp thống kê và phân tích số liệu, phương pháp phân tích tổng hợp.

- *Phương pháp thu thập tài liệu:* phương pháp này được thực hiện nhằm thu thập các số liệu thống kê đất đai và báo cáo kinh tế - xã hội của UBND tỉnh Hà Tĩnh; và niên giám thống kê hàng năm từ Chi cục Thống kê tỉnh Hà Tĩnh trong giai đoạn 2017-2022.

- *Phương pháp thống kê và phân tích số liệu:* các số liệu, dữ liệu liên quan tới chủ đề nghiên cứu các

tài liệu được thu thập được lựa chọn, phân loại để đưa vào phân tích để làm sáng tỏ các nội dung trong bài viết. Phương pháp thống kê chủ yếu được sử dụng trong bài viết là thống kê mô tả, tập trung vào việc tóm tắt và trình bày các dữ liệu dưới dạng bảng số liệu tóm tắt và biểu đồ.

- *Phương pháp phân tích tổng hợp:* trên cơ sở tìm hiểu, phân loại, xử lý các số liệu riêng lẻ qua các năm từ các nguồn thông tin khác nhau, tiến hành phân tích để làm rõ hiện trạng, những biến động của diện tích đất nông nghiệp qua các năm để làm cơ sở đề xuất những giải pháp nhằm tăng cường công tác quản lý và sử dụng hiệu quả đất nông nghiệp trong thời gian tới.

3. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

3.1. Hiện trạng sử dụng đất nông nghiệp tỉnh Hà Tĩnh năm 2022

Theo số liệu thống kê, năm 2022, toàn tỉnh có tổng diện tích tự nhiên là 599.445 ha, trong đó, nhóm đất nông nghiệp chiếm 82,98%; nhóm đất phi nông nghiệp chiếm 14,96% và nhóm đất chưa sử dụng chiếm 2,06% (Bảng 1). Có thể thấy rằng, đất nông nghiệp chiếm tỷ lệ cao nhất trong tổng diện tích đất tự nhiên của Hà Tĩnh.

Bảng 1. Diện tích và cơ cấu sử dụng đất của tỉnh Hà Tĩnh năm 2022

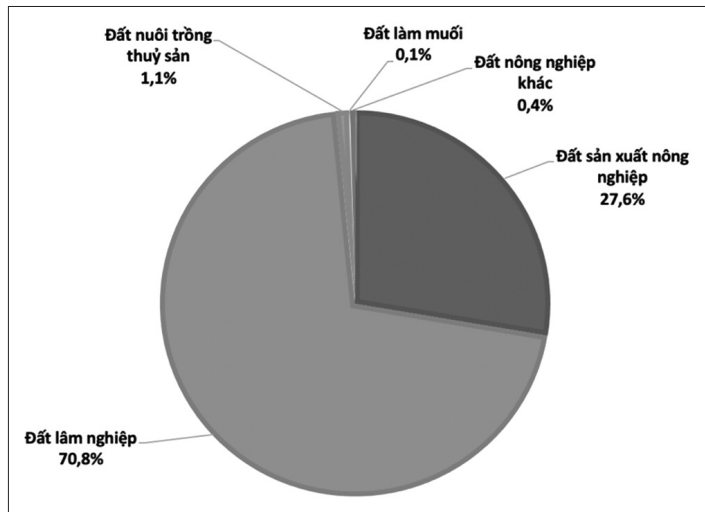
Loại hình đất	Diện tích (ha)	Tỷ lệ (%)
Tổng diện tích đất toàn tỉnh	599.445,0	100
Đất nông nghiệp	497.411,7	82,98
Đất phi nông nghiệp	89.654,0	14,96
Đất chưa sử dụng	12.379,3	2,06

Nguồn: Niên giám Thống kê tỉnh Hà Tĩnh [1]

Trong nhóm đất nông nghiệp, đất sản xuất nông nghiệp chiếm đến 27,6%, đất lâm nghiệp 70,8%, đất nuôi trồng thủy sản chiếm 1,1%, đất làm muối 0,1%, còn lại là đất nông nghiệp khác 0,4% (Hình 1).

Đất sản xuất nông nghiệp bao gồm đất trồng cây lâu năm và đất trồng cây hàng năm (trong đó, đất trồng lúa chiếm đến 49,46% tổng diện tích của đất sản xuất nông nghiệp). Đất trồng cây hàng năm được sử dụng trồng các loại cây như lúa, lạc, đỗ

Hình 1: Cơ cấu các loại đất nông nghiệp tỉnh Hà Tĩnh năm 2022 (1)

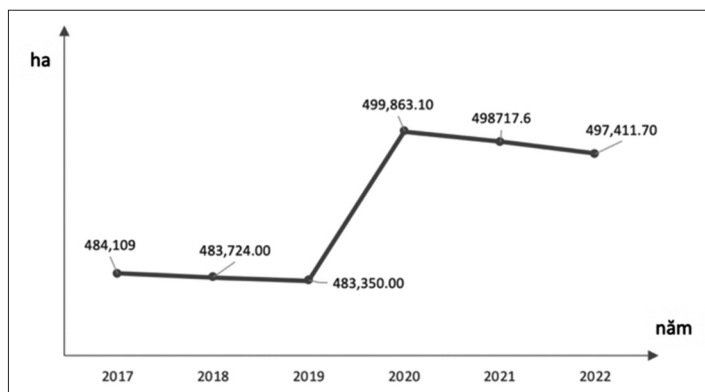
tương, khoai lang,... Đất trồng cây lâu năm của tỉnh chủ yếu trồng cây ăn quả như cam, bưởi,... Đất rừng bao gồm rừng sản xuất, rừng đặc dụng và rừng phòng hộ, trong đó đất rừng sản xuất chiếm 46,2% tổng diện tích đất lâm nghiệp có rừng.

3.2. Biến động diện tích đất nông nghiệp tỉnh Hà Tĩnh giai đoạn 2017-2022

Nhìn chung, diện tích đất nông nghiệp của tỉnh Hà Tĩnh giai đoạn 2017-2022 có sự biến động rõ nét (Hình 2). Diện tích đất nông nghiệp của tỉnh có xu hướng tăng thêm từ năm 2017 đến năm 2022 là 13.302,7 ha, tăng 2,7%. Tuy nhiên, xét trong từng giai đoạn có sự thay đổi qua 3 mốc thời kỳ.

Trong giai đoạn 2017-2019, diện tích đất nông nghiệp có xu hướng giảm nhẹ 759 ha, nhưng giai

Hình 2: Biến động diện tích đất nông nghiệp tỉnh Hà Tĩnh giai đoạn 2017-2022 (1)

đoạn từ năm 2019 đến năm 2020 tăng thêm 16.513,1 ha (tăng 3,4%). Việc gia tăng này tập trung ở việc gia tăng diện tích của đất lâm nghiệp có rừng từ 324.887 ha lên 352.137,6 ha (tăng thêm 8,5%). Tuy nhiên, giai đoạn 2020-2022, diện tích đất nông nghiệp lại có xu hướng giảm xuống 2.451,4 ha.

- Đối với từng loại đất nông nghiệp xu hướng biến động khác nhau:

+ Đất sản xuất nông nghiệp trong giai đoạn 2017-2022 đều có xu hướng giảm mạnh so với năm 2017 (giảm 9,37%), trong đó diện tích đất trồng cây lâu năm giảm nhiều nhất, tương ứng năm 2022 và 2021 giảm 20,38% và 19,66% so với năm 2017.

Đây là mức giảm cao nhất trong số các loại đất nông nghiệp của khu vực nghiên cứu. (Hình 3)

+ Đất lâm nghiệp có rừng: Mặc dù tổng diện tích tăng lên đáng kể, năm 2022 và 2021 so với năm 2017 tăng lên 8,28% và 8,35%, tuy nhiên mức tăng này tập trung ở đất rừng sản xuất và rừng phòng hộ. Đất rừng đặc dụng gần như không có sự thay đổi. (Hình 4)

+ Đất nuôi trồng thủy sản có tăng nhẹ, với tỷ lệ 1,68%. Đất làm muối có xu hướng giảm.

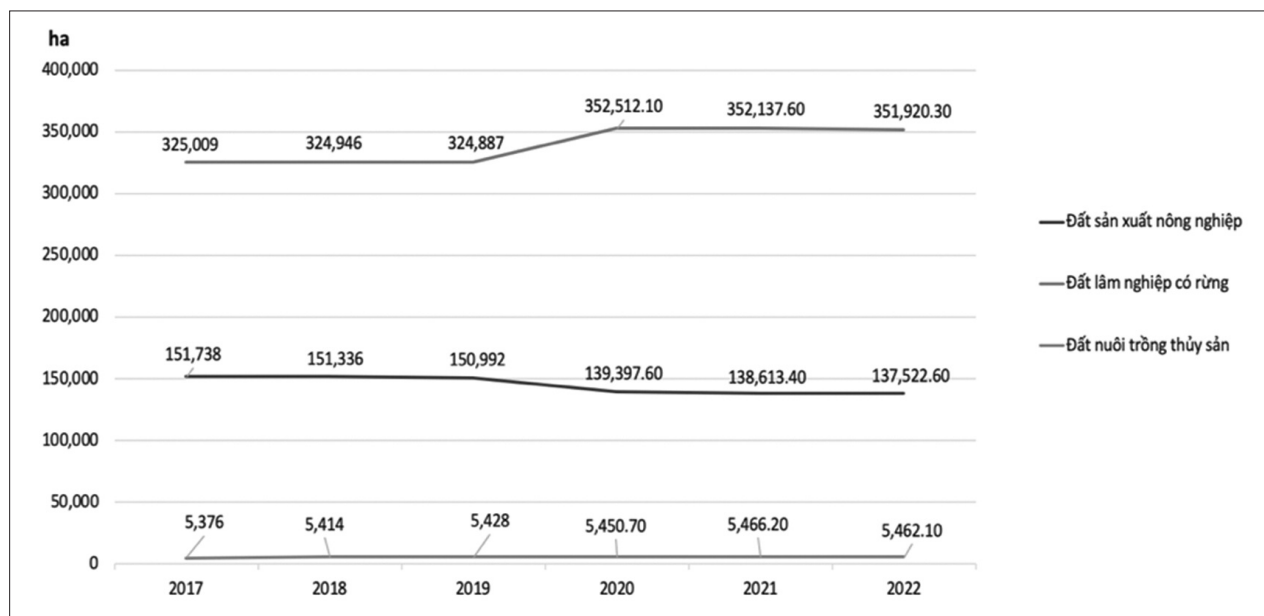
+ Đất nông nghiệp khác có xu hướng tăng mạnh, trong giai đoạn 2017-2022 là 33,43%.

Có thể thấy diện tích đất nông nghiệp của tỉnh Hà Tĩnh có sự biến động khá rõ nét trong giai đoạn 2017-2022 và có sự khác biệt về xu hướng biến động giữa các loại hình sử dụng đất. Cụ thể, đất sản xuất nông nghiệp biến động theo xu hướng giảm rõ ràng qua các năm; diện tích đất rừng đặc dụng gần như không có sự thay đổi trong khi diện tích đất rừng sản xuất tăng 12,3%, diện tích rừng phòng hộ tăng 8,6%.

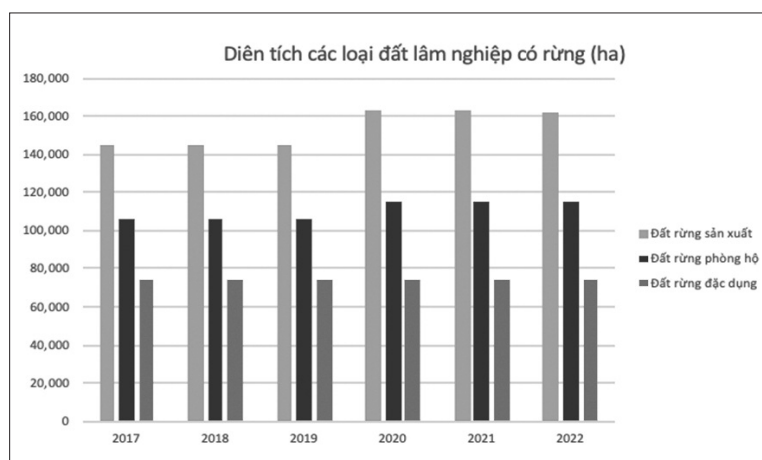
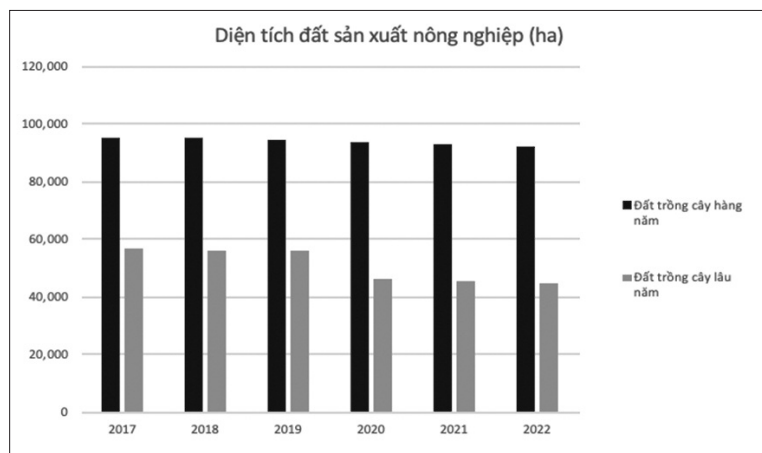
3.3. Nguyên nhân biến động diện tích đất nông nghiệp của tỉnh Hà Tĩnh giai đoạn 2017-2022

Kết quả phân tích và tổng hợp tài liệu cho thấy có nhiều nguyên nhân ảnh hưởng tới quá trình biến động diện tích đất nông nghiệp ở tỉnh Hà Tĩnh giai đoạn 2017-2022 như trình bày ở Bảng 2.

Hình 3: Biến động diện tích đất nông nghiệp tỉnh Hà Tĩnh giai đoạn 2017-2022 (1)

Hình 4: Diện tích đất (1)

Đối với đất sản xuất nông nghiệp, các nguyên nhân gây giảm diện tích đất là do chuyển đổi mục đích sử dụng đất sang đất sản xuất kinh doanh phi nông nghiệp, đất xây dựng nhà ở, đất vì mục đích công cộng, xây dựng các công trình sự nghiệp, đất nghĩa trang, nghĩa địa,... Đặc biệt, sự sụt giảm diện tích cây lâu năm giai đoạn 2017-2022 lên đến hơn 20% có liên quan đến việc chuyển đổi mục đích sử dụng đất một số cây lâu năm cho hiệu quả kinh tế thấp chuyển sang trồng rừng, sản xuất nông lâm kết hợp,... để nâng cao hiệu quả sử dụng đất.

Đối với đất rừng, diện tích đất lâm nghiệp có rừng có xu hướng tăng mạnh nhất trong các loại đất nông nghiệp (tăng 8,2% giai đoạn 2017-2022), tập trung ở việc tăng diện tích rừng sản xuất và rừng phòng hộ do việc chuyển đổi mục đích sử dụng đất từ các loại đất khác (đặc biệt là từ các rừng cao su kém hiệu quả) và đẩy mạnh việc trồng rừng. Tuy nhiên, trong những năm gần đây, diện tích

Bảng 2. Nguyên nhân tăng/giảm diện tích các loại đất nông nghiệp tại tỉnh Hà Tĩnh

Nguyên nhân	Đất sản xuất nông nghiệp		Đất rừng			Đất nuôi trồng thủy sản	Đất làm muối
	Đất trồng cây hàng năm	Đất trồng cây lâu năm	Đất rừng sản xuất	Đất rừng phòng hộ	Đất rừng đặc dụng		
Đất sản xuất kinh doanh phi nông nghiệp	x	x	x		x		
Đất bằng chưa sử dụng	x	x				x	
Xây dựng nhà ở	x	x				x	
Chuyển sang các loại đất nông nghiệp khác	x	x	x		x	x	x
Sử dụng vào mục đích công cộng	x	x			x	x	x
Đất quốc phòng, an ninh					x		
Đất nghĩa trang, nghĩa địa	x	x	x				
Đất xây dựng trụ sở cơ quan, công trình sự nghiệp	x						

Nguồn: Tổng hợp từ Kết quả kiểm kê đất đai [6]

đất rừng có xu hướng giảm nhẹ do việc chuyển đổi mục đích sử dụng đất sang xây dựng nhà ở, sử dụng vào mục đích công cộng, phục vụ hoạt động quốc phòng, sản xuất kinh doanh phi nông nghiệp và sử dụng làm nghĩa trang.

Đối với đất nuôi trồng thủy sản, việc giảm diện tích do nguyên nhân từ việc chuyển đổi mục đích sử dụng đất sang xây dựng nhà ở và sử dụng vào các mục đích công cộng, chuyển sang các loại đất nông nghiệp khác.

4. Kết luận và kiến nghị

Qua quá trình nghiên cứu tình hình biến động về diện tích các loại đất nông nghiệp tại tỉnh Hà Tĩnh giai đoạn 2017-2022 có thể rút ra những kết luận sau:

- Diện tích đất nông nghiệp nói chung và đất rừng nói riêng của tỉnh Hà Tĩnh có xu hướng tăng trong giai đoạn 2017-2022. Tuy nhiên, mức tăng

này tập trung ở diện tích đất lâm nghiệp có rừng (đặc biệt là rừng sản xuất và rừng phòng hộ), còn các loại đất khác như đất sản xuất nông nghiệp đất làm muối, nuôi trồng thủy sản... đều có xu hướng giảm rõ nét.

- Việc giảm diện tích đất sản xuất nông nghiệp do nhiều nguyên nhân khác nhau như chuyển đổi mục đích sử dụng đất sang đất sản xuất kinh doanh phi nông nghiệp, đất xây dựng nhà ở, đất vì mục đích công cộng, xây dựng các công trình sự nghiệp, đất nghĩa trang, nghĩa địa,...

- Trong bối cảnh Quy hoạch sử dụng đất tỉnh Hà Tĩnh đến năm 2050 với dự báo diện tích đất nông nghiệp sẽ có xu hướng bị giảm mạnh trong thời gian tới, đòi hỏi cần có những nghiên cứu về quy hoạch sử dụng đất nông nghiệp, hoạch định chính sách theo hướng tăng hiệu quả của sử dụng đất để nâng cao đời sống cho người dân ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Cục Thống kê tỉnh Hà Tĩnh (2022). Niên giám thống kê các năm 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022 tỉnh Hà Tĩnh.

2. Nguyễn Bích Ngọc, Hồ Việt Hoàng, Nguyễn Hữu Ngữ và Trần Thanh Đức (2020). Các yếu tố tác động đến biến động cơ cấu sử dụng đất nông nghiệp tại huyện Quảng Điền, tỉnh Thừa Thiên Huế. Tạp chí Khoa học Đại học Huế: Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, 129(3D), 125-137.

3. Quốc hội (2021). Luật Đất đai và các văn bản hướng dẫn thi hành. Hà Nội: NXB Lao động.
4. Thủ tướng Chính phủ (2022). Quyết định số 1363/QĐ-TTg về việc phê duyệt Quy hoạch tỉnh Hà Tĩnh thời kỳ 2021-2030, tầm nhìn đến năm 2050.
5. Hoàng Thị Thủy Tiên và Ngô Văn Giới (2017). Nghiên cứu biến động và hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp giai đoạn 2010-2015 tại xã Nông Hạ, huyện Chợ Mới, tỉnh Bắc Kạn. TNU Journal of Science and Technology, 171(11), 43-48.
6. UBND tỉnh Hà Tĩnh (2022). Thống kê kiểm kê diện tích đất đai năm 2017, 2018, 2019, 2020, 2021.
7. UBND tỉnh Hà Tĩnh (2022). Báo cáo tình hình kinh tế - xã hội của tỉnh Hà Tĩnh năm 2022.

Ngày nhận bài: 9/11/2023

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 7/12/2023

Ngày chấp nhận đăng bài: 20/12/2023

Thông tin tác giả:

NGUYỄN MINH NGUYỆT

Học viện Báo chí và Tuyên truyền

CHANGES IN AGRICULTURAL LAND AREA IN HA TINH PROVINCE IN THE PERIOD 2017 - 2022

● NGUYEN MINH NGUYET

Academy of Journalism and Communication

ABSTRACT:

This study analyzed changes in agricultural land area in Ha Tinh province in the period 2017 - 2022. Methods of collection, statistics, document analysis, and general analysis were used in this study. The study's results show that Ha Tinh province's agricultural land area has tended to decrease in recent years due to the conversion of agricultural land to public, non-agricultural production, national defense areas, etc. Based on the study's findings, some recommendations were made to strengthen the management and use of agricultural land in Ha Tinh province in the coming time.

Keywords: agricultural land, current use of agricultural land, Ha Tinh province